

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto

Asianumero: VN/34360/2023-VNK-2

Päivämäärä: 15.12.2023

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto valtiovarainministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta hyvinvointialueesta annetun lain sekä eräiden muiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hyvinvointialueesta annetun lain sekä eräiden muiden siihen liittyvien lakien muuttamista koskevasta esitysluonnoksesta ilmenee hyvin keskeiset tavoitteet ja ehdotukset. Esitysluonnosta voisi havainnollistaa kaaviokuvalla ohjausjärjestelmän muutoksesta. Vaikutusarvioita koskevaa osiota tulee selkeyttää.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- i) Ohjausjärjestelmän muutoksen havainnollistaminen kaaviokuvalla selkeyttäisi esitysluonnosta. Nykytilan arviointia voisi paikoin selkeyttää esimerkeillä.
- ii) Esitysluonnoksessa tulisi kuvata tarkemmin ehdotettujen muutosten suhdetta rahoitusperiaatteen toteutumiseen hyvinvointialueilla.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi hyvinvointialueesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annettua lakia.

Hyvinvointialueiden ja valtion välisiä neuvottelukuntia ja neuvotteluita sekä valtioneuvoston asettamia valtakunnallisia strategisia tavoitteita koskevat säännökset yhtenäistettäisiin ja niitä koskeva sääntely siirrettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetusta laista ja pelastustoimen järjestämisestä annetusta laista hyvinvointialueesta annettuun lakiin. Hyvinvointialueesta annettuun lakiin lisättäisiin täsmennetyt säännökset valtiovarainministeriön tehtävistä hyvinvointialueiden ohjauksessa.

Esityksellä yhtenäistetään hyvinvointialueiden valtion ohjausta, selkeytetään valtiovarainministeriön roolia ohjauksessa sekä varmistetaan, että hyvinvointialueiden ohjaus on yhteensopivaa valtioneuvoston asettamien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Esitysluonnoksen mukaan nykyisessä tilanteessa hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta käsitellään erillisissä neuvottelukunnissa ja neuvotteluissa, mikä paitsi hajottaa valtioneuvoston ohjaustoimintaa, niin myös mahdollistaa ristiriitojen ja epäselvyyksien syntymisen sekä lisää hallinnollista taakkaa. Esitettävät muutokset hälventäisivät mahdollista toiminnan ja talouden ohjauksen välistä ristiriitaa ja vähentäisivät hyvinvointialueiden ja ministeriöiden hallinnollista taakkaa.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksesta ilmenevät hyvin keskeiset tavoitteet, ehdotukset sekä asian tausta. Esitysluonnokseen tulee kuitenkin sisällyttää kaaviokuva nykyisestä ja ehdotetusta ohjausjärjestelmästä. Kaaviokuva havainnollistaisi paremmin, miten hyvinvointialueiden ohjausjärjestelmä ja ministeriöiden ohjausroolit muuttuvat. Lisäksi esitysluonnoksessa voisi vielä konkretisoida esimerkein, millaisia ongelmia nykytilanteessa on ollut hyvinvointialueiden ohjaamisessa ja taloudellisen kestävyuden huomioon ottamisessa.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksen pääasiallisissa vaikutuksissa kuvataan jonkin verran esityksen tavoitteita tai aikaisempiin lakiuudistuksiin liittyvää valiokuntakäsittelyä. Kuvaus on esitysluonnoksen kannalta olennaista asian taustan hahmottamiselle, mutta kuvaus sopisi esimerkiksi asian taustaa koskevaan osioon. Tällöin vaikutusarviointia koskevaa osiota saataisiin selkeytettyä.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on esitetty muuna toteuttamisvaihtoehtona ratkaisua, jossa säädösmuutoksia ei tehtäisi. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että valtioneuvoston sisäistä koordinaatiota pyrittäisiin edistämään ilman säädösmuutoksia. Esitysluonnokseen voisi lisätä kuvauksen, mitä johtopäätöksiä tästä toteuttamisvaihtoehdosta voidaan tehdä ja voisiko tämän vaihtoehdon kautta päästä esitettyihin tavoitteisiin.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu esimerkillisesti lausuntopalautetta. Esitysluonnoksessa kuvataan myös, miten lausuntopalaute on otettu huomioon.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen, että finanssipoliittisten näkökohtien merkitys kasvanee ohjausjärjestelmässä. Esimerkiksi hyvinvointialuelain 12§:ään lisätään maininta valtioneuvoston asettamien

finanssipoliittisten tavoitteiden ottamisesta huomioon hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön ja ohjauksen valmistelussa. Esitysluonnoksessa toisaalta myös todetaan, että ohjauksessa on otettava huomioon muut hyvinvointialueita koskevat politiikkatavoitteet sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Esityksen tavoitteena on kuitenkin edistää hyvinvointialueiden toiminnan vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuloksellisuutta. Esitysluonnoksen mukaan sillä ei kuitenkaan ole suoria taloudellisia vaikutuksia hyvinvointialueille. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa tulee arvioida tarkemmin ohjaukseen liittyvien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden vaikutusten suhdetta rahoitusperiaatteesen eli rahoituksen riittävyteen hyvinvointialueille lainsäädännön edellyttämiin palveluvelvoitteisiin.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksen 12 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvataan jonkin verran ehdotetun muutoksen vaikutuksia. **Arviointineuvosto katsoo**, että esimerkiksi tiedonhallinnan kehittämiseen ja digitalisaatioon liittyviä vaikutuksia tulisi kuvata keskitetysti vaikutusarvioita koskevassa osiossa. Nyt näistä vaikutuksista ei saa selkeää käsitystä.

Esitysluonnoksen tavoitteena on yhtenäistää ja selkeyttää hyvinvointialueiden valtion ohjausta, jotta voidaan varmistaa yhdenvertaisten ja laadukkaiden palveluiden toteutuminen hyvinvointialueilla. Hallituksen esityksen laatimisohjjeiden mukaan esityksessä tulee selostaa pääpiirteittäin, mitä esityksessä ehdotetaan tavoitteiden toteuttamiseksi ja miksi ehdotus on perusteltu keino tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksesta ei käy ilmi, miten ohjauksen yhtenäistäminen ja selkeyttäminen vaikuttavat yhdenvertaisten ja laadukkaiden palvelujen toteutumiseen hyvinvointialueilla. Esitysluonnoksessa voisi kuvata yleisellä tasolla, miten valitut keinot vaikuttavat tavoitteeseen ja liittyykö tähän epävarmuuksia.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu hyvinvointialueesta annetun lain sekä eräiden muiden siihen liittyvien lakien muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: VM093:00/2023), jonka valtiovarainministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 1.12.2023. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 15. joulukuuta 2023

Leila Kostainen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Annika Collin

Johtava asiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäsehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuden korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.